

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, M. DCC. XIX.

Casus II. Argumentum. Reperto ex intervallo instrumento foundationis Cappellaniæ, si in eo legatur impositum Cappellano solum onus officiandi unum Altare pro Anima Fundatoris, & nulla fiat mentio de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72172)

ARGUMENTUM.

Reperto ex intervallo instrumento foundationis Cappellaniæ, si in eo legatur impositum Cappellano solum onus officianti unum Altare pro Anima Fundatoris, & nulla fiat mentio de onere celebrandi Missam, an Cappellanus teneatur continuare in celebratione Missarum pro Anima ejusdem Fundatoris, vel potius hac omissa; recitare D. Officium in Choro cum Canonicis.

SUMMARIUM.

- 1 *Imposito onere Cappellano in limine foundationis officianti unum Altare pro Anima Fundatoris, idem Cappellanus tenetur Missam celebrare pro Anima ejusdem Fundatoris.*
- 2 *Verbum officiare est equivocum, & sumi potest pro recitare Psalmos, & pro celebrare Missas.*
- 3 *Quando sumatur pro celebrare Missas? Vide ibi, & n.4.*
- 4 *Anima majus suffragium recipit à celebratione Missarum, quam à recitatione horarum Canonicarum.*
- 5 *Si reperiat instrumentum Foundationis, & Beneficiatus non sit qualificatus ad formam illius; an ipse vigore sua provisionis possit retinere dictum beneficium, vel potius indigeat dispensatione, qua dicitur perinde valere, & an hæc sit ei concedenda.*
- 6 *Cappellanus tenetur deferre Pluviale, & observare alia onera in Tabellis præscripta, quando non reperitur instrumentum foundationis eorundem onerum exclusivum.*

CASUS II.

EXpositus fuit in S. Congregatione Concilii sequens Casus. Editis anno 1525. ab hac Sacra Congregatione

notissimis Decretis de celebratione, & reductione Missarum, Capitulum Parochialis, & Collegiatae Ecclesiae S. Laurentii Florentiae compositum ex Cappellanis triginta tribus distributionum participantibus, aliisque sexdecim non participantibus, sed præbendam omnibus habentibus scutor. 15., supplicavit die 12. Januarii anni 1630., ut Missæ, quas dicti Cappellani sine applicatione, aliisque receptis eleemosynis celebrabant, reducerentur ad manualementem eleemosynam juxta reddituum proportionem cujuscumque Cappellaniæ, cum onere Cappellanis illas pro Fundatoribus applicandi, & facultate pro reliquis Missis eleemosynam recipiendi; quæ instantia remissa fuit arbitrio, & conscientia Archiepiscopi Florentini. Iste autem expensis Cappellaniarum redditibus, de quarum foundatione non constabat, certum numerum Missarum pro Fundatoribus applicandarum, per Cappellanos præfixit, & inter cætera mandavit, ut Cappellanus Cappellaniæ Conceptionis B. M. V. Missas biscentum triginta, ut supra celebraret; Modernus Cappellanus foundationem ejusdem Cappellaniæ in præsens producit, in qua Angela Fundatrix per actum donationis inter vivos expletum ab anno 1458. mandat eligi unum Cappellanum Ecclesiae S. Laurentii ad officiantum, & qui officiare debeat in dicta Ecclesia unum Altare, seu Cappellam intitulatam sub nomine Conceptionis B. M. V. pro Anima dictæ Agnoletta &c., ut faciunt Cappellani dictæ Ecclesiae S. Laurentii in Cappellis dictæ Ecclesiae &c., & etiam cum pacto, quod Cappellanus sic eligendus teneatur, & debeat facere quolibet anno in perpetuum duo Anniversaria, seu Officia pro Anima dictæ Agnoletta &c. in die Festo Conceptionis V. Mariae, & alium in die sequenti, in quibus Anniversariis celebrentur una Missa canenda, & viginti Missæ planæ pro quolibet =. Præten dit Cappellanus abolendum esse onus Missarum, biscentum triginta modo, & forma, quibus supra impositum ea præcipua ratione, quia verbum *Officiare*, potius Sacram Psalmodiam Chori in Horis Canonicis, quam celebrationem Missarum denotet; Disputatum proindè fuit dubium = *An*, & ad quæ onera Missarum, & Anniversariorum, & ad eorum applicationem pro Fun-

Fundatrice Cappellanus orator teneatur.

1 Studens in hac causa meum aperiendo vótum sentiebam, dictum Cappellanum teneri ad duo Anniversaria, & ad Missas ad formam Decreti Archiepiscopi; & nullatenus hæc onera adimplere ommittere posse; Cappellania namque hujusmodi non solum habet annexum onus duorum Anniversariorum quolibet anno, verum etiam habet onus celebrandi Missas ad Altare Sanctissimæ Conceptionis, dum Fundatrix voluit quod Cappellanus Officiare debeat in dicta Ecclesia Collegiata S. Laurentii unum Altare, seu Cappellam intitulatam sub nomine Conceptionis B. V. Mariæ pro ejus, suorumque Animabus, ut faciunt alii Cappellani dictæ Ecclesiæ S. Laurentii in dictis Cappellis dictæ Ecclesiæ, & debeat facere quolibet anno in perpetuum duo Anniversaria, seu Officia pro Anima &c. Verbum autem *Officiare* cum sit æquivocum, & sumi possit tam pro *recitare Psalmos*, quam pro *celebrare Missas*, cum nomine *Officii* veniant ordinata tam in Breviario, quam in Missali, concurrunt hic quamplures conjecturæ, quæ verisimiliter suadent Fundatricem voluisse sumere verbum *Officiare*, pro *celebrare Missas*.

3 Prima conjectura est, quia verbum *Officiare* fuit directum à Fundatrice non ad Ecclesiam, ad cujus Altare majus recitantur horæ Canonice, sed particulariter ad Altare Sanctissimæ Conceptionis; etenim si nomine *Officiare* intellexisset Fundatrix recitare horas Canonicas, non autem celebrare Missas, illud direxisset ad Ecclesiam Collegiatam, & non ad particulare Altare; aliàs cum etiam mandaverit, quod suus Cappellanus officiaret Altare Sanctissimæ Conceptionis, ut faciunt alii Cappellani dictæ Ecclesiæ Sancti Laurentii in Cappellis ejusdem Ecclesiæ tot essent Chori, quot Cappellæ, seu Altaria.

4 Secunda est, quia voluit, quod Cappellanus officiaret Altare pro Anima sua, ac suorum, adeo ut intendit suffragium Animæ; majus autem suffragium Anima recipit à celebratione Missarum, quam à recitatione horarum Canonicarum. *Amo-staz. de Caus. piis lib. 2. cap. 3. n. 4. & seq. Pignattell. consult. Canonic. 139. num. 11. & 13. tom. 1.*, & consequenter nomine

Officiare Altare, voluit celebrationem Missarum; Et ita resolutum fuit ab eadem S. Congregatione in *Florentina Abolitionis oneris 11. Decembris 1717.*

5 Supponamus, quod simplex Clericus ætatis viginti annorum e. g. obtinuerit Beneficium A, obtineri solitum à simplicibus Clericis ea ætate constitutis: si deinde reperiat Instrumentum foundationis, & ibi legatur, quod dictum beneficium sit actu Sacerdotale, sit residentiale, & requirat ætatem triginta quinque annorum; quæritur an Præfatus Clericus non qualificatus ad formam foundationis, possit retinere dictum beneficium, vigore suæ provisionis, vel potius indigeat dispensatione, quæ dicitur *Perinde valere*, & an hæc sit ei concedenda?

Respondeo non posse præfatum Clericum vigore suæ provisionis retinere dictum beneficium, utpote non qualificatum ad formam hujus foundationis, sed indigere dispensatione, quæ dicitur *Perinde valere*; & hanc esse ei in hoc casu concedendam, attenda ejus bona fide, quæ fuit adeptus possessionem beneficii, nec non præcedenti observantia, qua ejusdem Prædecessores in statu solius Clericatus id Beneficium sunt assequuti, & in ætate minori, quam annis triginta quinque; ac attento, quod nullus existat contradictor, ut in terminis hujus casus resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in *Parmen. dispensationis 12. Aprilis 1710.*

Supponamus è contra, quod non reperiat Instrumentum foundationis Cappellaniæ erectæ e. g. in Ecclesia Cathedrali; & Cappellanus renuat adimplere onera ab Episcopo in Tabellis præscripta; & usque adhuc ab omnibus Cappellanis pro tempore observata, eo præcipuè fundamento, quod in aliis fundationibus Cappellaniarum erectarum in eadem Cathedrali dicta onera non inveniuntur; Quæro an idem Cappellanus teneatur observare eadem onera in dictis Tabellis demandata?

6 Respondeo affirmativè, quia cum non inveniatur instrumentum foundationis, & Tabellæ fuerint continuo ab omnibus Cappellanis pro tempore observatis, non est proinde permissum moderno Cappellano se à prædictis oneribus in Tabellis præ-

præscriptis eximere; ut novissimè resolutum fuit ab eadem S. Congregatione Concilii in Callien. 4. Martii 1719. ubi mos est antiquus Ecclesiæ Calliensis, quod fiant Tabellæ, tum pro diebus, in quibus Sacerdotes debent deferre Pluvialia, tum pariter pro diebus, & horis, in quibus Missæ sunt celebrandæ, cum autem Patroni cujusdam Cappellaniæ sub invocatione S. Bernardini in Cathedrali Ecclesia Calliensi erectæ contenderent Cappellanum à se nominatum non teneri deferre Pluviale certis diebus, & celebrare certis pariter diebus, & horis præscriptis, uti demandatum fuit ab Episcopo in Tabellis pro regulanda officatura ejusdem Cathedralis exaratis inter cætera, eo sub motivo, quod licet non inveniat fundatio dictæ Cappellaniæ, adsunt tamen aliæ foundationes aliarum Cappellaniarum, in eadem Ecclesia erectarum, in quibus recensita onera non inveniuntur; hoc tamen non obstante, fuit injunctum eidem Cappellano deferre Pluviale, & Sacrum celebrare certis diebus, & horis præscriptis in Tabellis.

ARGUMENTUM.

An Religioso concedenda sit facultas mutandi dispositionem, & reservationem Jurispatronatus factam de tempore Novitiatus, accedente consensu illius, favore cujus reservatum fuit Juspatronatus.

SUMMARIUM.

- 1 Pontifex concedere potest Regularibus facultatem disponendi, & mutandi dispositionem ab ipsis in sæculo factam.
- 2 Referuntur exempla, quibus hujusmodi facultas disponendi fuit Regularibus concessa.
- 3 Moniali post demandatam in sæculo foundationem Cappellaniæ de propriis bonis post suum obitum erigendam non est concedenda facultas mutandi, & disponendi de iisdem bonis favore sui Monasterii. Intellige, ut n.7.

- 4 Regulari non est concedenda licentia revocandi testamentum ante Professionem ab ipso conditum, hæredem relinquendo suum Monasterium; Intellige, ut n.8.
- 5 Religioso est concedenda facultas mutandi antiquam dispositionem, & reservationem jurispatronatus factam de tempore novitiatus, quando nova dispositio est rationabilis, & nemini præjudicialis.
- 6 Commutatio voluntatis solet à Summo Pontifice permitti, non obstante Tertii præjudicio merè eventuali, & incerto.

C A S U S III.

TRes, quædam Monialis, dum erat in Novitiatu, & ante Professionem, instituit Cappellanas, & jus ad eas nominandi sibi reservavit, & post suum obitum jus illud detulit ad nonnullos suos consanguineos, quibus deficientibus ad Patrem Rectorem Collegii Societatis Jesu, Civitatis A, absque eò, quod tamen Ecclesiam expresserit, in qua Cappellani deberent Missas celebrare. Cupit modò eadem Monialis, ut à Summo Pontifice sibi indulgeatur facultas disponendi, primo, quod Cappellani nominandi deberent esse ex suis Consanguineis intrà quartum gradum, & in eorum defectu, ex pauperioribus, & magis egenis Sacerdotibus, suo Monasterio inservientibus; Secundò, quod Missæ semper in Ecclesia sui Monasterii celebrarentur; & tertio, quod jus nominandi Cappellanos deferretur ad ejusdem Monasterii Abbatissam, subdendo Patrem Rectorem Collegii Societatis Jesu se promptissimum, & paratissimum exhibere ad renunciandum pro se, suisque successoribus juri nominandi sibi, vel successoribus suis deferendo post obitum dictæ Monialis. Quo casu quaeritur an eidem Moniali concedenda sit hujusmodi facultas?

- 1 De Potestate Pontificia, seu quod Summus Pontifex possit concedere Regularibus facultatem disponendi, & mutandi dispositionem ab ipsis in sæculo factam, nulla est hæsitatio; quia cum tota prohibitio disponendi tam inter vivos, quam in ultima voluntate quoad Monachos, & Moniales descendat à jure positivo, nimirum à Textu in authentica ingressi C. de Sacrosanctis Ecclesiis, & à cap. quia ingredi-